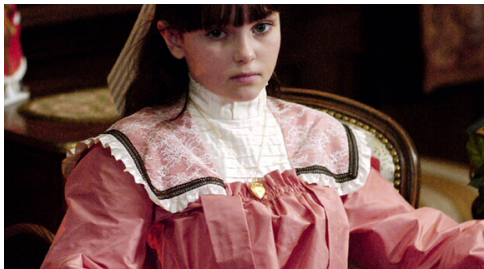

Ігор Бриндак

Фільми на різдвяну тематику знімають вже давно. І, як правило, це веселі і життєрадісні стрічки. Однак є й такі, які показують радість свята, не забуваючи згадати тих, хто не має можливості вповні цю радість відчувати. Про одну і з таких стрічок і піде мова в даній публікації. А конкретніше про фільм Надії Тесс «Саманта: канікули американської дівчинки».

Події у фільмі відбуваються в 1904 році у США. Головна героїня – десятирічна дівчинка-сирота Саманта Паркінгтон. Вона проживає із своєю бабусею у містечку Майнбедфорд (штат Нью-Йорк). Бабуся замінила дівчинці покійних батьків та намагалася її виховати як справжню аристократку. Під час літніх канікул Саманта познайомилася із своєю ровесницею Неллі О'Моллі, яка, на відміну від неї, з бідної родини. Вона напівсирота, втратила маму, а проживає з батьком та двома меншими сестрами. Всі четверо найнялися батраками до родини, яка проживає по сусідству з родиною Паркінгтонів. Господарі погано ставляться до Неллі та її сестер. Крім того, через важкі життєві обставини сестри О'Моллі не мали можливості відвідувати школу, тому саме Саманта навчила Неллі читати і писати.

Одного разу у Майнбедфорд приїжджає брат покійної матері Саманти дядько Гардінг зі своєю нареченою Корнелією. Вони беруть шлюб у місті, справляють весілля, а пізніше забирають Саманту на деякий час до себе у Нью-Йорк. Дівчинка переїжджає у мегаполіс. Там вона ходить до місцевої школи. І одного разу у школі оголошують конкурс про написання твору на тему прогресу. Для Саманти, котра виросла в провінційному містечку, яке мало чим відрізнялося від села, а пізніше побачила у Нью-Йорку багато незвичних речей, прогрес асоціювався з усім якнайкращим. Тому твір дівчинки ввійшов у першу дванадцятку зі всіх шкільних творів. Планувалося, що вона як одна з переможниць конкурсу зачитає його перед усією школою напередодні різдвяних канікул.

Весь час перебування в Нью-Йорку Саманта переписувалася з Неллі. Але одного разу отримує лист, з якого дізнається, що батько сестер О'Моллі помер. І всіх трьох дівчаток відправили у сирітський притулок, який також знаходиться у Нью-Йорку. Саманта вирішила будь-яким чином знайти Неллі та її сестер. І під час своїх пошуків на власні очі побачила, яке життя у сирітських притулках, а також те, як використовують дитячу працю на фабриках. І тому, коли настав день конкурсу, у своєму виступі розповіла не те, що писала раніше, а те, що побачила. І закінчила виступ словами: «Якщо те, що ми називаємо прогресом, змушує страждати малих дітей, то такий прогрес нам не потрібний». Ті слова спочатку викликали неоднозначну реакцію, але врешті всі погодилися, що дівчинка мала рацію.

Тепер дещо відійдемо від фільму і звернімося до історії. Варто зазначити, що ніякої фантазії в описі дитячої праці на фабриках немає. XIX – початок XX століття – це період промислової революції. Тоді з'явилось чимало наукових і технічних винаходів. Всі сподівалися, що вони змінять життя людей на краще. А змінилося тільки те, що багаті стали ще багатшими, а бідні – ще біднішими. Працювали на фабриках тоді по 12, а то й 16 годин на добу. А оскільки робітники часто влаштовували страйки за кращі умови праці, то багато роботодавців воліли наймати дітей, які були цілком безправними.

Прийнято вважати, що єдиними, хто тоді виступав проти цих несправедливостей, були соціалісти і комуністи, однак набагато менше відомо про християн, які виступали в обороні робітників. Так, Маніфест Маркса був написаний у 1848 році, але ще швидше, у 1843 році у Франції було засновано організацію «Конференція святого Вінсента», представники якої вели боротьбу за права робітників. Її заснували черниця сестер милосердя, блаженна Розалія Рендю та католицький філософ, блаженний Фредерік Озанам. Варто наголосити, що останній ще у 1833 році заснував «Товариство любові», яке допомагало працюючим. У 1846 році у Німеччині архієпископ Вільгельм фон Кеттелер написав книгу під назвою «Робітниче питання і християнство», у якій дуже гостро засудив нелюдські умови праці на фабриках. Допомагав цьому пастирю блаженний о. Адольф Кольпінг, який у 1849 році заснував «Католицьке об'єднання підмайстрів». В Англії на захист страйкуючих докерів виступив кардинал Генрі Менінг. В Італії – святий Джованні Боско, більше відомий, як Дон Боско, який не тільки створював притулки для працюючої молоді, але і брав участь у переговорах з роботодавцями і добивався для своїх вихованців належних умов праці. І як підсумок діяльності цих осіб у 1891 році папа Лев XIII видав енцикліку «*Regum novarum*» («Про нові речі»), у якій також гостро засудив нелюдське трактування працюючих, вимагав легалізації профспілок та впровадження законодавства з охорони праці. Цю енцикліку пізніше використовували у своїх програмах християнські профспілки та християнсько-демократичні партії. І там, де вони приходили до влади, з часом було впроваджене робітниче законодавство.

Тепер повернімося до фільму. Саманта була не перша, хто зрозумів, яку ціну платять люди за прогрес, але важливо інше: що вона, вихована у заможній родині, не стикаючись безпосередньо з нуждою, зуміла перейнятися стражданнями інших. Її виховували як аристократку, і вона дійсно була такою, проте правдивий аристократизм – це не тільки вміння належно поводитися у вищих колах, а також вміти з повагою і любов'ю ставитися до всіх людей.

Не випадково кульмінація фільму відбувається на Різдво. Ще перед святом Саманта сказала Гардінгу і Корнелії, що бажає, щоб усі діти мали таке радісне свято, як вона, і бодай для сестер О'Моллі вона таки змогла його організувати. І в наш час Церква часто наголошує, щоб, готуючись зустріти Різдво в своїх родинях, ми не забували тих, хто позбавлений цього. Тому в часі Різдвяного посту відбувається чимало благодійних акцій. Зрозуміло, про таких людей варто пам'ятати не тільки перед Різдвом, однак підготовка до Різдва є в тому плані особливим періодом.

Крім розуміння справжнього аристократизму, стрічка порушує ще питання про те, що є правдивим прогресом. На початку ХХ століття люди за тим словом часто не бачили його зворотної сторони, що згодом призвело до великих катастроф. Фільм не пропагує відмову від цивілізації та життя з гасовими лампами та гужовим транспортом, але наголошує на тому, що різні явища у суспільстві треба оцінювати не тільки з науково-технічної, але з моральної точки зору. Бо тільки тоді буде правдивий прогрес. І в наш час також люди схильні піддаватися магії прогресу, не звертаючи уваги на його зворотній бік. Однак це хибний шлях, який вже неодноразово призводив до жахливих наслідків. Тому запам'ятаймо: всі явища у нашому житті – політичні, економічні, науково-технічні, культурні тощо – слід оцінювати так, як вони узгоджуються з Божим Законом. Цього, власне, і навчає стрічка Надії Тесс «Саманта: канікули американської дівчинки».

На завершення хочеться наголосити, що, незважаючи на деякі сумні моменти, цей фільм все ж таки має багато позитиву, тому у різдвяний період буде корисним для перегляду.

Ігор БРИНДАК, Який прогрес нам потрібен? // З любов'ю у світ №1 (201